

MAGYAROK — PÁRIZS UTÁN

Ha a cirkusz porondjára kilépne egy izmos anlista, és néhány bukfencet vetne, majd tapsra várva meghajolna a publikum előtt, a nézők vagy nevetnének, vagy ami ennél sokkal valószínűbb, bosszankodnának, hiszen nem tekintenék ezt valódi produkciónak. Az artistában ugyanis éppen azt becsúlják, hogy valami olyasmit tud, amihez különleges képesség, és rendkívüli akaraterev szükséges. Lehetőség, hogy ez a példaként felhozott hasonlat — mint általában a hasonlatok — sémit, mégis úgy vélem, a lényegét tekintve helytálló. El Kazovszkij plasztikának, szobrászati látomásnak, vagy pontosan nem is tudom, minek nevezhető külön kis tárlatára, Kompozícióegyüttesét egyébként a *Műcsarnokban* láthatjuk, a *Magyarok a 12. párizsi biennálén* című bemutatón.

A négylábú, kerek fedelű székekre ültetett, vagy a kalitkába, dobozokba zárt, különböző színű festékekkel leöntött, elnagyolt kis figurák, a papundekliből kivágott, mindenféle színes spárgával, masnival átkötözgetett állatalakok meglehetősen fantáziátlan tárgyesoportnak hatnak. Szépелgő lélekkel, persze, sok mindent beléjük lehetne látni; teret kihasító kompozícióépítményekről, a formált tárgy és a valóságos eszközök

kölesönhatásáról, illetve abszurdításáról: egyáltalán, elmélkedni lehetne valamiféle szürrealista térleményről. De úgy érzem, minderről El Kazovszkij munkáját látva csak önáltatva töprenkedhetnénk. Amit az elsősorban festőként ismert alkotó most bemutat, azt mások sokkal tehetségesebben, mintegy ötven évvel ezelőtt eredeti — nemegyszer sokkoló — módon már megcsinálták. Az ötlet tehát nem El Kazovszkijé. Így csupán a megvalósulás értékeit lehetne kutanni. De azt is csak önáltató módon tehetnénk, hiszen e rongyból, papírból, gyurmából összebarkácsolt; mindenre és semmire sem emlékeztető figurák, állatalakzatok nem képesek a külső világból befelé tartó fellelmerést, a lélek tájairól a valóságba hatoló üzenetet hozni. Vagyis nem szürrealista látomással találkozunk — csupán annak erőltetésével.

A párizsi biennálén szerepelt Záborszky Gábor is. Néhány festményét — de talán jobb, ha kompozíciót említek — ugyancsak a Műcsarnokban láthatja a közönség. Záborszky a következő képi eljárást „fedezte fel”: valamennyi munkája felső részét falevelokból, vékonyabb-vastagabb ágacskaiból készült korhadó természetet foglalja el. A képre menekített természeti valóság kicsiny darabkája alatt látható egy hiperrealista és titokzatos kódokba burkolt festői képzés. S igen nehéz rájönni, hogy milyen össze-

jönni, hogy milyen össze-
függés van a festett, lény-
képszerű valóság-részlet és
a valóságos anyagokból
készült festői kompozíció
között. Azt hiszem, ez a
megoldás, ha akarunk min-
denáron művészi különle-
gességet, vagy éppen es-
dát belelítani, nagyon egy-
szerűen megtehető, vagy
éppen magyarázható. Zá-
borszky Gábor esupán az
esztétikai értékteremtés
mutató látszatát adja,

A párizsi biennálén sze-
repelt egy olyan alkotó is,
aki szemléletének és rajz-
technikájának eredetiségé-
vel, ötletességével joggal
képviselte azt a fajta kép-
zőművészetet, amelynek lé-
nyege nem sodródás a dí-
vattal, hanem az öntörvé-
nyű művészeti teremtés.
Banga Ferencet, s mun-
kált nem kell bemutatni a
magyar tárlatlátogató kö-
zönségnek. Ezek a tér nél-
küli térben lebegő, külön-
legesen szakadozott, *for-
mátlan formájú* ember- és
állatfigurák sokat elmon-
danak egy művész szándé-
káról, tehetségéről, külön-
leges valóság-látásáról. Mert
Banga esetében nem min-
denáron kimerőszakolt láto-
másról van szó, hanem az
ember és a természet kü-
lönleges együttlétezéséről.
Arról a valóságos és fo-
lyamatos mozgásról, amely
a művészi látomás alap-
elemeit és tartópilléreit
adja. Művészetének ez al-
kalommal csak ezt a gro-
teszk, valóságra figyelő lé-
nyegiségét hangsúlyoznám,
úgy vélem ugyanis, hogy
rangos és igazi művészet
nem születet szemléleti
biztonság, karakterisztikus
művészi szándék és szüve-
rén tehetség nélkül.

Harangozó Mária